

10 Взаємозалежність семантичного навантаження і морфологічної будови слова підтверджує системний характер мови.

Вважаємо, що словотворчі процеси у галузі комп'ютерної лексики ще тривалий час будуть приваблювати вчених тому що вони дають унікальну можливість простежити розвиток лексичної системи мови в діахронії.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Зацний Ю.А. Неологізми англ. мови 80-90років ХХ століття./Зацний Ю.А. — Запоріжжя. :РА “Тандем-У”; 1997. —396с.
2. Заботкина В.И. Новая лексика современного английского языка: Учеб. Пособие для ин-тов и фак. иностр. яз./ Заботкина В.И. — М. :Высшая школа, 1989. — 126с.
3. Махачашвілі Р.К. Лінгвофілософські параметри інновацій англійської мови у сфері новітніх технологій 2005 року. : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 “Германські мови” / Р.К. Махачашвілі. — Запоріжжя, 2005. — 22 с.

УДК [929:002.2:07](477)

## ЗАПОРІЗЬКИЙ ПЕРІОД ДІЯЛЬНОСТІ М. ФІЛЯНСЬКОГО

Горбенко І.Ф., к. філол. н., доцент

*Запорізький національний університет*

Стаття присвячена аналізу запорізького періоду діяльності М.Філянського. Зосереджено увагу на встановленні точної дати арешту, розстрілу письменника.

*Ключові слова: арешт, археолог, вирок, дослідник, краєзнавець.*

Горбенко И.Ф. ЗАПОРОЖСКИЙ ПЕРИОД ДЕЯТЕЛЬНОСТИ Н. ФИЛЯНСКОГО / Запорожский национальный университет, Украина.

Статья посвящена анализу запорожского периода деятельности Н. Филанского. Сосредоточено внимание на установлении точной даты ареста, расстрела писателя.

*Ключевые слова: арест, археолог, приговор, исследователь, краевед.*

Gorbenko I.F. THE ZAPORIZHZHYAN PERIOD OF N. FILIANSKY ACTIVITY / Zaporizhzhya National University, Ukraine.

The article is devoted to the analysis of the zaporizhzhyan period of Nikolay Filiansky activity. The attention is concentrated on the establishment of the exact date of writer's arrest and shooting.

*Key words: arrest, archaeologist, sentence, investigator, local historian.*

Сучасний розвиток українського літературознавства характеризується зростаючим інтересом до постатей письменників, чия творча спадщина повністю ще не повернута читачеві. До них належить і М.Філянський – історик, археолог, художник, музикант, талановитий поет. Творчість цього письменника постійно привертала увагу дослідників, але наукові розробки щодо її вивчення мали переважно однобічний характер. Біографічні відомості як проблемний аспект рецепції спадщини митця виступають предметом лише поодиноких наукових розвідок, особливо, що стосується перебування письменника у м. Запоріжжя. Тому актуальність дослідження зумовлюється потребою встановлення точної хронології останнього етапу життєвого шляху поета.

Мета статті – дослідження запорізького періоду громадської діяльності М.Філянського.

Народився М.Філянський 19 грудня 1873 р. у селі Попівка Миргородського району Полтавської області в сім'ї священика. Закінчив фізико-математичний факультет Московського університету (1899), вчився в художній студії В.Серова та архітектурній майстерні професора Шехтеля [1, 614]. 1903 р. М.Філянський їде до Франції, щоб вдосконалити знання з архітектури і живопису, цікавиться французькою поезією. 1904 р. складає в техніко-будівельному комітеті Міністерства внутрішніх справ іспити на право вести будівельні роботи. Того ж року здійснює подорож Лівобережною Україною, вивчає архітектурні пам'ятки, предмети старовини. На основі цих спостережень пише статтю “Спадщина України”, надруковану в 1905 р. у Москві, де виявляє велику обізнаність у галузях літератури, історії, етнографії.

У 1906-1917 р.р. М.Філянський працює геологом на Уралі в товаристві “Російський мармур”, постійно займається літературною творчістю.

У 1918 р. М.Філянський повертається на Україну. Оселяється в мальовничому селі Яреськи на Полтавщині, працює завагрошколою і в Сорочинському лісництві. На цей період життя М.Філянського припадає активна громадська діяльність. Будучи керівником аматорського театального гуртка, він популяризує твори Л.Глібова, Я.Щоголева, М.Зерова, М.Вороного, Г.Хоткевича. Розповсюджує серед молоді праці Д.Яворницького. Велику допомогу в цьому йому надавали представники місцевої інтелігенції Ю.Доброволенко, П.Мокрий, Я.Гелей [3, 25].

З літа 1924 р. М.Філянський працює в Полтавському історико-краєзнавчому музеї, який на той час став справжнім осередком культури, згуртував навколо себе передову українську національну інтелігенцію [4, 256]. Відповідно до планів музею, він вивчає корисні копалини, пише статті: “Геологічний огляд”, “Підземні води” для збірника “Полтавщина” (1927).

З 1926 р. М.Філянським було опубліковано близько 15 статей у харківському журналі “Знання”, ряд прозаїчних творів: “Українська Шампань”, “30 липня 1926 р.”, “Кармелюк”, “І-й український мандрівник Барський” та інші [3, 25]. Велику увагу приділяє в цей час М.Філянський написанню “Довідника України” з конкретними відомостями про економічний стан республіки, її найбільш важливі економічні райони (Донбас, Дніпропетровськ). Але з цензурних міркувань довідник не був допущений до друку [3, 25].

Новими яскравими враженнями наповнює М.Філянського участь у дніпрельстанівській експедиції, проведеній напередодні будівництва Дніпровської гідроелектростанції. Зібрані матеріали оформилися у видання книг “Від порогів до моря” (1928), “На Дніпрельстан” (1930).

У 1931 р. за обставинами особистого характеру (смерть дочки) М.Філянський вимушений був виїхати з Харкова і оселився в Запоріжжі [3, 31]. Саме з цим містом пов’язана остання трагічна сторінка життя письменника. Але їй передувала активна науково-громадська діяльність. Вважаючи Дніпровське будівництво “тереном всебічного наукового дослідження, одним з найглибших досягнень на шляху електрифікації країни, першим досвідом вирішення проблеми соціалістичного міста, комплексом завдань, для здійснення яких набуває епохального значіння в загальному процесі реконструкції всіх форм народнього господарства” [5, 3], М.Філянський енергійно береться за створення музею “Історії Дніпробуду”. Про необхідність виникнення такого закладу історик зазначає у своїй праці “На Дніпрельстан”, говорячи про те, що, коли додати до економічних, політичних обставин всі ті матеріали, “за якими Дніпровське будівництво і весь його терен використовували як об’єкт художніх спостережень – в зразках красного письменства, станкового мистецтва, навіть у вищих формах музичної творчості, то ми станемо перед фактом наочної потреби утворити спеціальну інституцію, де б всі ці матеріали знайшли собі відповідні умови до виявлення їх, умови доступу до широких мас” [5, 48]. Науковець розумів, що грандіозне Дніпровське будівництво, яке набуло популярності далеко за межами України, “все більше зосереджує навколо себе увагу, як один із тих моментів, наслідки яких у їх докончому ефекти мають звернути на нові рейки колесо історії” [5, 3]. Якою гордістю за свою країну, свій народ сповнювалась душа “співця землі”, “перед очима котрого” розгорталася “одна з арен нової історії” [5, 3]. Зібрані Філянським документальні матеріали та експонати демонструвались на виставках у Києві, Харкові, Дніпропетровську. У 1935-1936 р.р. М.Філянський спільно з іншими працівниками музею здійснює ряд археологічних експедицій по берегах Дніпра і в сусідні із Запоріжжям райони. Глибоке і всебічне дослідження цього славного краю переконало його в необхідності згуртування найкращих сил української інтелігенції, організації в Запоріжжі краєзнавчого товариства. У його засіданнях брав участь запрошений з Дніпропетровська академік Д.І.Яворницький [3, 76].

Входячи до редакційної колегії з написання “Історії Дніпрогесу”, М.Філянський прагне до об’єктивного висвітлення одного з епохальних явищ в історії нашої країни. Враховуючи важливість великомасштабного будівництва, він постійно наголошує на тому, що не можна забувати про основних виконавців – “схованих від зовнішнього погляду людей, які дійсно були героями цієї справи”, тобто про звичайних робітників, які створили диво загальносвітового значення [6, 20]. Людина високого фахового рівня, М.Філянський завжди принципово і послідовно відстоює свою думку при розв’язанні питань, що стосувалися матеріалу для написання “Історії Дніпрогесу” [6, 23].

Активна музейна і літературна діяльність була перервана арештом. Це сталося 11 жовтня 1937 р. М.Філянському висунули звинувачення в участі в Українській контрреволюційній Націоналістичній організації (далі УКНО) м.Запоріжжя [3, 7]. Ця організація нібито мала філії у всіх містах України, центр був у Києві, очолював її голова Комітету у справах мистецтв А.Хвиля [7, 79]. Як учасники організації звинувачувалися письменники: Остап Вишня, С.Пилипенко, О.Слісаренко, М.Семенко, М.Хвильовий; викладачі Запорізького педагогічного інституту: М.Жовтобрюх, М.Солодкий, О.Троцюк; академік Д.Яворницький та інші. Керівництво УКНО м.Запоріжжя було приписано М.Філянському. Його звинувачували у проведенні активної контрреволюційної діяльності, що полягала:

- 1) у залученні нових учасників організації (студентів, учнів, міської та сільської інтелігенції);
- 2) у моральній і фізичній підготовці нових кадрів організації;

3) у проведенні пропаганди, яка мала за мету виникнення незадоволення Радянською владою [3, 16].

Виконуючи ці завдання, М.Філянський нібито використовував для цього своє посадове становище. Популяризуючи твори українських письменників Я.Щоголева, М.Зерова, М.Вороного, праці академіка Д.Яворницького, за твердженням слідства, літератор-педагог пропагував твори українського націоналістичного спрямування. Як художній керівник театру в с.Яреськах здійснював постановку націоналістичних п'єс Г.Хоткевича та інших націоналістів [3, 18-19]. З погляду сучасності неможливо визначити, що змусило підписатися під звинуваченням М.Філянського. Архівні документи стійко зберігають таємницю, подаючи лише сухі факти. Ці факти звинувачення повідомляють також, що М.Філянський, виконуючи основне завдання УКНО (створення самостійної України), здійснював підрибну роботу – виховання української молоді в дусі “козацької романтики” [3, 77]. Виявляється, зачарування славетним минулим свого народу теж можна було вважати за злочин.

Активна діяльність директора музею, голови краєзнавчої організації, проведення археологічних експедицій зводилося, мовою слідства, до “теоретичного обґрунтування засад буржуазності української історичної культури” [3, 77]. М.Філянському було згадано особисте знайомство з М.Хвильовим (який ніби залучив письменника до УКНО), Остапом Вишнею, С.Слісаренком.

Дослідники творчого доробку М.Філянського вважають, що доказом звинувачення поета в “націоналістичній літературній діяльності” стала поема “Асканія-Нова” [8, 319]. У творі автор ніби проводить аналогію між Асканією-Новою і Україною, вказуючи, що розквіт України, як і Асканії-Нової, можливий лише за умови її цілковитої самостійності і незалежності. Оскільки ця стаття не ставить за мету літературознавчий аналіз поезій М.Філянського, наводимо уривок з цієї поеми, щоб читач міг сам зробити висновки:

І кімерійці, й роксолани,  
І скити, й чорні клобуки...  
А скільки інших, невідомих,  
Що їх приймав ти без утоми,  
Сховавши в темну безлісь літ  
І їхній глас, і їхній слід...  
Ти не лежав німим і диким,  
Не був ніколи сам-один.  
Як океан, ти був великим

І хвилювався весь, як він.  
В твоїх шляхах, твоїх усюдах,  
В твоїх могутніх досі грудях  
Ще десь клебчуть хвилі днів,  
Що в них твій буйний день летів [9, 117].

11 січня 1938 р. Військова колегія Верховного Суду СРСР на закритому судовому засіданні, без участі обвинувачення і захисту, без виклику свідків, у порядку постанови ЦВК СРСР від 1.12.34 р. розглянула справу М.Філянського і на підставі статей 54-8, 54-11 КК УРСР винесла вирок про страту з конфіскацією [3, 93-96]. Тривалий час не визначеною точно лишалася дата смерті М.Філянського. Дослідниками наводились різні відомості: 12 січня 1938 року, 12 лютого 1938 року, 14 лютого 1945 року. У відповідь на заяву дружини поета Євгенії Іванівни про реабілітацію чоловіка прийшло повідомлення, що М.Філянський помер 14 лютого 1945 р., відбуваючи покарання [3, 102]. Та ж дата зафіксована у висновках додаткової перевірки у справі М.Філянського. Ця перевірка також встановила, що М.Філянський був притягнутий до карної відповідальності безпідставно за сфальсифікованими матеріалами попереднього слідства [3, 204]. На сьогодні, за матеріалами судово-слідчої справи, нами було точно встановлено, що вирок про страту виконано 12 січня 1938 року в Києві [3, 209].

21 листопада 1959 року Військова колегія Верховного Суду СРСР вирок стосовно М.Філянського відмінила, а справу про нього за відсутністю складу злочину припинила [3, 209].

Отже, дослідження запорізького періоду діяльності М.Філянського дозволило встановити точну хронологію останнього життєвого періоду письменника. Перебування митця в Запоріжжі позначене, з одного боку, активною громадською діяльністю, з іншого – трагізмом розвитку історичних подій в Україні 30-х рр. XX століття.

## ЛІТЕРАТУРА

1. Письменники Радянської України (1917-1987). Бібліографічний довідник. – К.: Рад. письм., 1988. – 718 с.
2. Шевчук Вал. Син землі / Вал. Шевчук // М.Філянський. Поезії. – К.: Рад. письм., 1988. – С.17-34.

3. Архів СБУ в Запорізькій області. – Спр. П5167.
4. Граб В. За відсутністю складу злочину... (М.Філянський) / В. Граб // Репресоване краєзнавство (20-30 роки). – К.: Рідний край, 1991. – С.255-258.
5. Філянський М. На Дніпрелъстан / М. Філянський. – Харків: Державне видавництво України, 1930. – 50 с..
6. Державний архів Запорізької області. – Р-995. – Оп.28. – Спр.13.
7. Шевченко В. Вони були! / В. Шевченко // Слово і час. – 1995. – №8. – С. 77-80.
8. Російщення України. Науково-популярний збірник. – К.: Б. в., 1992. – 407 с.
9. Філянський М. Поезії / М. Філянський. – К.: Рад. письм, 1988. – 240 с..

УДК 811. 161.1'376.46'42:659.1

## ГЕНДЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ЦВЕТООБОЗНАЧЕНИЙ В СОВРЕМЕННОМ РУССКОЯЗЫЧНОМ РЕКЛАМНОМ ДИСКУРСЕ

Горлачева В.В., аспирант

*Запорожский национальный университет*

Статья посвящена изучению гендерного содержания рекламных цветообозначений. Проанализированные лексические единицы выражают императивные формулы, диктующие гендерные правила поведения индивида. Зафиксированы сходства и различия критериев выбора цветолексики «женской» и мужской» групп товаров, изучена семантика гендерно маркированных цветообозначений. Иностранные фирмы часто не адаптируют свою рекламную продукцию для русскоговорящего покупателя, влияя на его мировоззрение.

*Ключевые слова:* цветообозначение, дискурс, гендерный стереотип, феминность, маскулинность, лексическое значение, сема, семантическое поле

Горлачова В.В. ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ КОЛЬОРОПОЗНАЧЕНЬ У СУЧАСНОМУ РОСІЙСЬКОМОВНОМУ РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ / Запорізький національний університет, Україна

Стаття присвячена вивченню гендерного змісту рекламних кольоропозначень. Проаналізовані лексичні одиниці містять імперативні формули, що диктують гендерні правила поведінки індивіда в суспільстві. Були зафіксовані відмінні та спільні критерії вибору кольоролексики «жіночої» та «чоловічої» груп товарів, розглянута семантика гендерно маркованих кольоропозначень. Іноземні фірми часто не адаптують свою рекламну продукцію для російськомовного покупця, впливаючи на його світосприйняття.

*Ключові слова:* кольоропозначення, дискурс, гендерний стереотип, фемінність, маскулінність, лексичне значення, сема, семантичне поле

Gorlachova V. V. GENDER PECULIARITIES OF COLOR TERMS IN MODERN RUSSIAN ADVERTISING DISCOURSE / Zaporizhzhya National University, Ukraine

The article deals with gender content of modern advertising color terms. Analyzed lexical units display imperative formulas, influencing human behavior in society. There are similarities and differences between criterions of color term's choice for "female" and "male" groups of goods. Foreign firms often ignore peculiarities of Russian way of thinking and avoid any adaptation of advertising color terms, so due to this in modern Russian speaking society behavior patterns are changing.

*Key words:* color term, discourse, gender stereotype, female and male types, lexical meaning, sem, semantic field.

Развитие личности невозможно без процесса социализации. Индивид, осваивая культурные и социальные нормы поведения, приобщается к традициям и обычаям своего общества. Оценивая свое поведение и поведение окружающих людей, человек обращает внимание на широкий круг показателей. Наряду с такими значимыми категориями, как возраст, социальный статус, условия, в которых проявляет себя объект оценки, обязательно принимают во внимание факт – мужчина это или женщина. Еще в раннем возрасте ребенок проходит стадию самоидентификации, осознает свою полоролевую принадлежность. Оценивая свою биологическую сущность, человек координирует поступки и действия в соответствии с общепринятыми феминными и маскулинными схемами поведения. Гендерный фактор оказывает влияние на все виды деятельности человека. Он активно проявляется и в речевой коммуникации индивида.